חוקת

א. ה„חוקה" האמיתית – פרה אדומה, והשאלות המתעוררות

על הפסוק „זאת חוקת התורה" נאמר במדרש[1]: „ארבעה דברים יצר־הרע משיב עליהן דכתיב בהן חוקה, אשת אח וכלאים ושעיר המשתלח ופרה אדומה"[2], שבכל אלו קיימים דברים הנעלים מן השכל – דברים והיפוכם[3].

אך מדברי שלמה המלך[4] „על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי אמרתי*[4] אחכמה והיא רחוקה ממני" מובן, שעיקר ענין החוקה – „חוקה חקקתי גזירה גזרתי" – מתבטא דוקא בפרה אדומה.

מכך ש„חוקת" הפרה מובדלת מחוקים אחרים, מובן מדוע כתוב בעניגה „זאת חוקת התורה", שמשמעותו בפשטות היא: „זאת ולא אחרת, היא ה„חוקה" של התורה[5], כלומר, הענין האמיתי של חוקת התורה, שכלל איננה בגבולות של השגה שכלית[6], הוא אצל פרה אדומה[7].

ב. הגילוי למשה רבינו – לא בכח עצמו

לפי זה יש להבין את דברי המדרש[8] „אמר לו הקדוש־ברוך־הוא למשה לך אני מגלה טעם פרה", שמכך מובן שגם לחוקות הפרה יש טעם שכלי. ואם כך, קשה: א) מדוע לא יכול היה שלמה, שעליו נאמר[9] „ויחכם מכל האדם", להשיג את הטעם של פרה אדומה? ב)

1) במדב"ר פרשתנו פי"ט, ה. תנחומא כאן ז.

2) וביומא סז, ב: את חוקותי תשמרו דברים שהשטן משיב עליהן ואלו הן אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח כו', וראה השינויים בפרש"י תולדות כו, ה. בשלח טו, כו. אחרי יח, ד.

3) וראה במדב"ר שם (רפי"ט. תנחומא ג) ג"כ ד' דוגמאות בעניני טומאה שנמצאו בהם דבר והיפוכו וא' מהם „העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים היא גופה מטהרת בגדים אמר הקב"ה חוקה חקקתי כו'".

4) במדב"ר שם, ג (בסופו). תנחומא ו.

*4) קהלת ז, כג.

5) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ח (ע' 128) שכ"ה גם ע"ד הפשט.

6) ולא מצד הדבר והיפוכו ש„מטהרת את הטמאים ומטמאה את הטהורים"* שהרי בזה: א) שוה הוא לשאר החוקים שבמדרש שם, ב) ה„יצה"ר משיב",

אלא מצד עצם ענין טהרתו כמובן מהמדרש דלקמן הערה 13 וכדלקמן בפנים ס"ז־ח. וראה לקו"ש שם ע"ד הפשט. אבל ראה אוה"ח כאן ד"ה „אשר צוה" בסופו.

7) הפירוש ב„זאת חוקת התורה" דפ' מטות (לא, כא) – ראה לקו"ש שם ע' 187 ואילך. ועפ"י המבואר לקמן בפנים (ס"ז־ח) החוקה דטהרת פרה אדומה, יובן גם שם.

8) במדב"ר שם, ו. תנחומא ח.

9) מ"א ה, יא. וממשיך שם: „מאיתן האזרחי והימן גו'". ובפרש"י שם (מפסיקתא): הימן זה משה.

*) וראה לקו"ש שם הערה 17 שנ"ד הפשט מובן הוא גם בשכל.

מדוע לא גילה משה רבינו את הטעם לכל ישראל, כפי שהוא עשה לגבי „פלפולא" דאורייתא[10], שניתנה על־ידי ה' רק למשה ולמרות זאת הוא „נהג בה טובת עין" ומסרה „לישראל".

הכרחי לומר, שאי־גילוי טעם פרה אדומה, אינו מפני שמשה לא רצה לגלותו, או מפני שה' לא ציוהו בכך[11], אלא מפני שטעם זה אינו בתחום ההשגה השכלית של הנבראים[12]. ולכן, לו היה משה רבינו מגלה את הטעם לישראל, הם לא היו יכולים להבינו ולקבלו, כפי שאמר ה' למשה על טהרת פרה אדומה – „חוקה היא וגזירה גזרתי ואין כל בריה יכולה לעמוד על גזירתי"[13].

משום כך לא יכול היה אפילו שלמה להשיג טעם פרה אדומה בחכמתו – „היא רחוקה ממני"[12], ואפילו משה רבינו, „שלימות מין האנושי"[14], לא השיג זאת בכוחות עצמו, כי אין זה בתחום שכלו של נברא, אלא הקדוש־ברוך־הוא, שהוא כל יכול, ואין לו שום הגבלות גילה זאת בכוחו וביכולתו למשה רבינו – „לך אני מגלה טעם פרה", למרות שהנברא אינו יכול להשיג זאת בכוחות עצמו[15].

לפי זה מתעוררת השאלה: כשם שמשה רבינו לא השיג את טעם פרה אדומה בכח עצמו, אלא הקדוש־ברוך־הוא גילה לו אותו, בכוחו הבלתי־מוגבל, כך יכול היה הקדוש־ברוך־הוא לגלות טעם זה גם לאחרים?

ג. התורה והמצוות במהותן – נעלות מהבנה

ההסבר לכך הוא:

ידוע[16] ההסבר על כך שלא נאמר „זאת חוקת הפרה" וכדומה (כפי שנאמר[17] „זאת חוקת הפסח") אלא „זאת חוקת התורה", שמצות פרה אדומה היא „התורה" באופן כללי, ומכך שענין זה מבוטא במילה „חוקה" מובן, שפרה אדומה היא כללות התורה מצד החוקה שבה, זוהי הדגשה שהחוקה היא ענין של כל התורה כולה[18].

זאת, הן לגבי מצוות התורה והן לגבי התורה עצמה: כבר הוסבר פעמים רבות[19], ש„מהותן" של כל המצוות, גם מסוג העדות והמשפטים שיש להם טעם

10) נדרים לח, א.
11) אבל ראה אוה"ח שם.
12) ראה ד"ה זאת חוקת תרע"ג בסופו. אבל ראה אוה"ת לקהלת ע' רנד. ד"ה יבחר לנו תש"ג פי"א. וראה כלי יקר כאן.
13) קה"ר פ"ח, א (ה). וראה פסיקתא (ופסיקתא דר"כ) פרה.
14) פיה"מ להרמב"ם פ' חלק היסוד השביעי. וראה ר"ה כא, ב.
15) ועפ"ז מובן התיווך בין ב' פירושי המדרש (אם ידע משה טעם פרה). ומתורצת הערת המפרשים בזה.
16) לקו"ת ריש פרשתנו.
17) בא, יב, מג. וראה שמו"ר (פי"ט, ב): שניהם דומים זל"ז בזה נאמר כו'.
18) ראה אוה"ח כאן.
19) ראה (בהבא לקמן) בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 28 ואילך ובהנסמן שם. ח"ח [המתורגם] ע' 133 ואילך. חי"ג ע' 67.

שכלי הוא רצון הקדוש־ברוך־הוא, הנעלה מחכמה ומשכל. ה' רצה שרצונו במצוות ירד ו„יתלבש" באופן שכלי, אך גם לאחר ה„התלבשות" בטעם שכלי נשאר רצון ה' „במהותו ובפשיטותו"[20] – נעלה מהבנה.

וכך גם לגבי התורה[21]: גם הענינים שבתורה המובנים בשכלו של האדם, נעלים בעצם מתחום ההבנה, שהרי התורה היא חכמתו של הקדוש־ברוך־הוא, ומובן, ש„כשם[22] שאין ביכולת שום שכל נברא להשיג בוראו[23] כך אינו יכול להשיג" חכמתו, כנאמר*[23] „ונעלמה מעיני כל חי".

ד. כל התורה – חוקה

ידיעה זו חשובה לכל יהודי בעבודתו בקיום תורה ומצוות: קיום כל המצוות, גם אלה שיש להן טעם שכלי, צריך להיות מתוך קבלת עול, מפני שהן ציווי ה'[24] – „גזירה גזרתי חוקה חקקתי"[25] כנוסח של כל ברכות המצוות: „וציוונו".

וכך, ואף יותר מכך, לגבי לימוד התורה: התורה היא אינסופית, ולכן ככל שתגדל הבנתו בתורה, עדיין תהיה ההבנה לקויה בחסר, ולפיכך עליו לעמול יותר, שמה שהיה עד עתה למעלה מהשגתו השכלית יהיה מובן על ידו, וענין החוקה שבתורה יתבטא אצלו בענינים נעלים יותר[26], עד שיגיע לחוקה האמיתית של התורה, שהיא מעל לתחום ההשגה השכלית.

לפיכך נאמר בפסוק „זאת חוקת התורה", למרות שבתורה ישנם דברים ש„התלבשו" בשכל, בכל זאת במהותם כל עניני התורה הם מעל להבנה: תורה היא „חוקה".

יתר־על־כן: כל עניני התורה הם חוקה באופן של מצות פרה אדומה, „זאת חוקת התורה", הנעלית לחלוטין מתחום החכמה וההשגה השכלית.

ה. ענין אחד בתורה צריך להיות „חוקה"

לפי האמור לעיל מובן, שלפחות ענין אחד בתורה צריך להישאר „חוקה", ולהוכיח בכך שגם שאר עניני התורה הם בעצם חוקה, מעל ההבנה, ולפיכך לא גילה זאת הקדוש־ברוך־הוא לישראל[27]:

לו היו כל עניני התורה „מתלבשים" בשכל הנבראים, היה פגם באופן של קיום המצוות רק מפני שהן רצון ה',

---

20) כי הרצון, גם כשיש עליו טעם, נשאר במהותו ובפשיטותו (ראה ד"ה ואני תפלתי תרצ"ד. ועי"ג כ"ב אגה"ק סי"ט (קכח, א)).

21) ראה לקו"ש חי"ז ע' 319 ואילך.

22) ראה שער היחוד והאמונה פ"ד. שם פ"ח.

23) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"י. פ"ב ה"ח. ובכ"מ.

*23) איוב כח, כא. וראה תניא קו"א סד"ה דוד זמירות.

24) אולי יש ליישב עפ"ז הסתירה במו"נ ח"ג פי"ג לפכ"ה שם.

25) לשון שהובא בכ"מ והוא במדרש תהלים (באבער) ט, ב.

26) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 277 ואילך.

27) ראה גם ערבי נחל פרשתנו (לבעהמ"ס לבושי שרד שהובא במאמרי הצ"צ).

ובנוסף לכך לא היה היהודי יכול להגיע לידי קיום תורה ומצוות מתוך מסירות נפש, כיון שכל עניני התורה מובנים בשכל, וכל התנהגותו על־פי התורה היא בהתאם לשכל. דבר זה היה פוגם לא רק במסירות נפש למעשה, אלא גם בפרטים רבים בקיום תורה ומצוות, כי כאשר בר־שכל צריך לנהוג שלא על־פי השכל הרי זאת מסירות נפש לגביו.

וכך יכול היה היהודי להגיע (כלשון הרמב"ן[28]), עד להיותו „נבל ברשות התורה", ח"ו, כי בהחשיבו רק טעם שכלי בעניני התורה, ללא דרגה שמעל לשכל, הוא יכול היה למצוא הסברים ונימוקים „תורניים" להתנהגות בלתי־נאותה.

וכך גם לגבי לימוד התורה, כדי להגיע ל„ומצאת" בתורה, „מציאה" שאיננה לפי השכל, מעל ההבנה, צריך להיות „יגעת"[29] – עמלים בתורה. כל עוד הוא מסתפק בהעמקה הרגילה ובהבנתו בתורה אין זאת „יגיעה" אמיתית.

רק כאשר יהודי עמל בלימוד התורה מעל להרגלו, להיפך משכלו הטבעי והרגיל, רק אז הוא יכול להגיע ל„ומצאת" הבא „בהיסח הדעת"[30], מעל לשכל[31] (בדומה ליתרון של התלמוד הבבלי על־פני התלמוד הירושלמי, כמוסבר במספר מקומות[32]).

כל זאת רק כאשר קיים בתורה בגלוי ענין הנעלה לחלוטין מן השכל, ומכך יודע היהודי שבעצם כל עניני התורה הם כך, וככל שיוכל להבין, עדיין יש דברים נעלים יותר בתחום ההבנה השכלית, וזה מביאו לידי „יגעת", ביטול ואי־החשבת שכלו. כך הוא יגיע לדרגת התורה כפי שהיא בעצם, מעל ההבנה – „תכלית הידיעה שלא נדעך"[33].

ו. תמיהת משה על היטהרות מטומאת מת

לפי זה מתעוררת השאלה מצד שני: למשה רבינו גילה ה' את טעם חוקת פרה אדומה, ויוצא, שלפי האמור לעיל, היו פגומים ח"ו אצל משה הענין של מסירות־נפש בקיום המצוות והיגיעה המושלמת בלימוד התורה? –

ובכלל, כיצד ייתכן לומר, שעל־ידי שה' גילה למשה רבינו את הטעם, ייפגם אצל משה ענין חשוב בעבודת התורה והמצוות[34].

דבר זה יובן[35] על־ידי הנאמר

---

28) ר"פ קדושים.
29) מגילה ו, ב.
30) סנהדרין צז, סע"א.
31) ראה אגה"ק ס"ד.
32) שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ד ואילך.

המשך תרס"ו ד"ה ויתן לך, ד"ה אמר רבא תש"ח פי"א.
33) ראה בחינות עולם ח"ז פ"ב. עיקרים מ"ב ספ"ל. של"ה קצא, ב.
34) ועד"ז אי"מ בנוגע לכאו"א: שממדרש (במדב"ר יט, ו) „דברים המכוסין מכם בעולם הזה עתידים להיות צופים לעולם הבא כהדין סמיא דצפי" משמע שלעת"ל יתגלה לכאו"א, ואיך יתכן שיחסר (ועי"ז) אז ענין עיקרי בישראל?
35) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 278 באו"א קצת.

במדרש[36], שכאשר שמע משה רבינו אודות טומאת מת, הוא שאל את ה' „אם נטמא זה במה תהא טהרתו, לא השיבו באותה שעה, נתכרכמו פניו של משה", אבל לאחר שאמר לו ה' שטהרתו היא על־ידי „ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת", הוא שאל „וכי טהרה היא"[37].

יש להבין:

יש טומאות החמורות בפרטים עיקריים מסויימים יותר מטומאת מת, כגון טומאת זב ומצורע[38]. לטמא מת אסור לשהות במחנה שכינה בלבד, אך במחנה לויה מותר לו להיות[39], ואילו את הזב יש לשלח גם ממחנה לוי', יותר חמור הוא מצורע שנשלח מחוץ לשלוש המחנות, גם מחוץ למחנה ישראל; אצל זב ומצורע „טומאה יוצאה עליהן מגופן"[40], ואילו טומאת טמא מת נובעת מנגיעה במת ועוד. מדוע, אפוא, תמה משה דוקא על טהרתו של טמא טומאת מת, עד אשר „נתכרכמו פניו", ולא על טומאות אחרות, חמורות יותר, ובמיוחד כאשר הן מופיעות לפני כן?

ז. טומאת מת – ניתוק מכח אלקי

ההסבר לכך הוא[41]:

כל הטומאות האחרות אצל ישראל קשורות לגוף חי של יהודי, אשר יש בו נשמה, ולכן אף אם הגוף נטמא, ניתן להבין, שמפני ששוכנת בו נשמה שהיא „חלק אלוקה ממעל ממש"[42], והקדוש־ברוך־הוא הוא כל יכול, הרי יש לנשמה מלכתחילה כח אלקי היכול להשפיע על הטומאה, כך שהגוף יוכל בסופו של דבר להיטהר מן הטומאה (באמצעות טבילה וכו').

לעומת זאת, טומאת מת היא טומאה הבאה מגוף מפני שהוא איננו חי[43], גוף המופרד מן הנשמה, והוא עצמו אינו יותר מאשר עפר מן האדמה. וכאן התעוררה אצל משה השאלה: כיצד אפשר להיטהר מטומאה כזאת, הנובעת מניתוק הקשר של הגוף עם הכח האלוקי – כח הנשמה?

ההסבר בפנימיותם של הענינים הוא:

הטומאה איננה כטיט גשמי שיש לשוטפו[44], זהו לכלוך רוחני ופגם

36) במדב"ר שם, ד. תנחומא שם ו (בסופו). קה"ר שם.

37) קה"ר שם.

38) פסחים סז, א ואילך. רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ג ה"ב ואילך.

39) וגם המת עצמו (פסחים שם. רמב"ם שם ה"ד).

40) בגמרא (שם) אי' זה ב„חומרי דזב מטמא מת", ובחומרי' דמצורע מזב „שכן טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש" (שם, ב), וברמב"ם חומרי' דזבין „מפני שהן מטמאין המשכב והמושב אפי' מתחת האבן" (שם ה"ג. וראה תוד"ה מאי חומרא – שם סז, סע"א) וחומרי' דמצורע „מפני שהוא מטמא בביאה" (שם ה"ב). אבל בפרש"י שם (סו, סע"ב) הוא כבפנים.

41) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 326.

42) תניא רפ"ב.

43) וצע"ק מספרי זוטא הובא ביל"ש חוקת עה"פ הנוגע במת: נוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא. וכבר דשו בו רבים. וראה בארוכה בשיחה שלאח"ז (ע' 259 ואילך).

44) ראה רמב"ם סוף הל' מקואות.

בדבקותו של היהודי באלקות, אשר בזכותה נקראים ישראל – חיים[45], כנאמר[46] „ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים...".

אך כאשר יהודי נכשל ח"ו בחטא ועוון[47], נחלשת דבקותו ו„חיותו" והוא נטמא. ויש מספר דרגות בחומרת הטומאה, לפי ההחלשות של דבקותו באלקות, אך גם במקרה של טומאה חמורה ביותר, אם היהודי קשור עדיין לה' ולתורה־ומצוות, הרי מובן שבכוחו להיטהר ולחזק את דבקותו בתורה ובמצוות עד לשלמות.

לא כך הדבר כאשר יהודי עובר ח"ו על רצון ה', שהוא מתנתק לחלוטין מדבקות באלקות ובחיים רוחניים – אשר מיתה רוחנית היא הגורם למיתה גשמית[48], שממנה נובעת טומאת מת.

לפיכך, „נתכרכמו פניו של משה" והוא תמה: כיצד אפשר להיטהר מטומאת מת? מטומאה הבאה מגוף מת, שניתק לחלוטין מאלקות ומתורה־ומצוות (בעוד אשר הנשמה עצמה אפילו בשעת החטא היתה באמנה אתו[49])?

ח. השפעת הנשמה על הגוף בתמידיות – חוקה

על כך ענה ה' „זאת חוקת התורה" – זהו כוחה של התורה:

אף כאשר הגוף מנותק מן הנשמה ומן התורה־והמצוות[50], יכולה הנשמה (אשר היא נצחית[51] – חלק אלוקה ממעל ממש) אשר בהיותה בגוף זה למדה תורה וקיימה מצוות[52], להשאיר בגוף*[52] רושם נצחי[53] של קדושת הנשמה והתורה, גם כאשר הגוף מנותק ממנה, וכך יכולה להיטהר הטומאה הנובעת מגוף מת[54].

[ויש לומר, שזהו אחד ההסברים, (בפנימיות), למאמר חז"ל „צדיקים אינן מטמאין"[55], כי מהות גופו של צדיק היא

45) אדר"נ ספל"ד.
46) ואתחנן (ד, ד) הובא באדר"נ שם.
47) ראה תניא ספכ"ד. אגה"ת פ"ד־ו.
48) ראה אגה"ת שם. קונט' ומעין מאמר ז.
49) תניא שם.

50) ראה לקו"ש שם, שמטעם זה לא אמר הקב"ה למשה הטהרה מטומאת מת ביחד עם טומאתו כבשאר הטומאות, כי מכיון שיש כאן הפסק ודילוג בין הטומאה והטהרה, בא גם הפסק באמירת דיניהם.
51) ראה סנהדרין ר"פ חלק. ובארוכה בהמובא בתשובות וביאורים (קה"ת, תשל"ד*) סי' ח'.
52) להעיר מתניא פל"ד: שזכה להיות אושפיזכין לגבורה.
*52) ועפ"י י"ל דזה ש„לא ידח ממנו נדח" (הל' ת"ת פ"ד ס"ג. תניא ספל"ט) – הוא (גם) מצד הגוף. וראה לקמן הערה 58.
53) וראה תשובות וביאורים שם הערה 5, שמפשטות הסוגיא בירושלמי (כלאים פ"ט ה"ג) משמע, דאפילו ירבעם וחבריו גם גופם קם בתחה"מ.
54) ובנוגע לטומאת מת עכו"ם י"ל, שמלכתחילה לא הי' קשה למשה, כיון שהטומאה בישראל באה דוקא מצד קדושתם (תורה, נשמתם) שנסתלקה כמו שהאריך באוה"ח ריש פרשתנו. שו"ע אדה"ז מהדו"ב סי' ד' ס"ב.
ומזה מובן במכ"ש בטומאה הבאה משרץ או נבילה שלא שאל משה איך אפ"ל טהרתו.
55) ברמב"ן כאן „וטעם טומאת המת בעטיו של נחש כי הנפטרים בנשיקה לא יטמאו מן הדין והוא

*) אגרות־קודש כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"א ע' קמא ואילך. המו"ל.

הנשמה האלקית, כי „חיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחנים שהם אמונה ויראה ואהבה"[56], ועל כך מתבססת חיות גופו[57], ומובן, שאף כאשר הנשמה יוצאת מן הגוף נשארת בו ההשפעה[58] נצחית[59].

אך כל זה הוא „חוקה" – נעלה משכל והבנה[60], כי לפי הבנת הנבראים, יכול דבר אחד להשפיע על האחר רק כאשר יש ביניהם קשר, ולא כאשר הם ניתקים ונעשים הפכיים*[60], דבר כזה ייתכן רק מצד כוחו של הבורא[61], הנעלה מכל מגבלות[62].

ט. משה רבינו – דרגת „חוקה"

לפי האמור לעיל מובן מדוע גילה ה' למשה רבינו את טעם פרה אדומה, ולא נפגמה על־ידי כך השלימות במסירות־הנפש שלו לתורה ומצוות, כי אם להיפך: דרגת משה היא דרגת „החכמה"[63], אשר מפני התבטלותה שורה בה דרגת האינסופיות של ה' – אין־סוף ברוך־הוא, כדברי אדמו"ר הזקן[64] „אין סוף ברוך־הוא הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדרגת החכמה".

יותר מכך: בלשון הקבלה[65],

שאמרו צדיקים אינן מטמאין" – ראה מדרש משלי פ"ט, ב. תוד"ה מה ב"מ קיד, ב. זח"א קכה, א. קסה, א (ובנצוצי זהר שם). חינוך שבהערה 59. וראה פנ"י ובכלי חמדה כאן. שדי חמד (כמסומן במפתח). שו"ת מנח"א ח"ג סי' סד. אלף המגן למטה אפרים סימן תקפ"א סקי"א (וש"נ). – וראה שו"ת שארית יהודה – לאחי אדה"ז – (הוספות סי"ד סל"ה) שפוסק לאיסור אפילו הוא צד"ג, ומורה ע"ד בנין ציון אדה"ז באופן שיוכלו הכהנים לעמוד בהרחקה וכו'. – ואולי יש לקשר זה ולהסביר ע"פ סברת הספרי זוטא הנ"ל (הערה 43) ואכ"מ.

56) ביאור לאגה"ק סי' ז"ך.

57) להעיר מחילוק אופן בירור וזיכוך הגוף דמשה ואלי' – המשך תרס"ו ע' קנח ואילך. שמח תשמח תרנ"ז ע' 102 ואילך. ובכ"מ.

58) וראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 89 ובהנסמן שם, שמצד בחירת הקב"ה בהגוף (תניא פמ"ט. תורת שלום ע' 120) נעשה הגוף מצ"ע ענין נצחי. ודבר משנה הוא (סנה' ר"פ חלק): כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב (נשמות בגופים). וראה לקמן ע' 442 הערה 71.

59) ראה בהנ"ל בחינוך (מצוה רס"ג): לפי שגופם טהור ונקי כו'. ולהעיר מרבינו בחיי (ויחי מט, לג) בזה שיעקב אבינו לא מת כי נפשו של יעקב הי' מרחפת על גופו תמיד כו', עיי"ש. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1260 ואילך. חט"ו [המתורגם] ע' 463 ואילך (ס"ו, ח).

60) ועפ"ז מובן שאין לזה סתירה ממ"ש החינוך (מצוה שצז) שאין החוקה „מהיותה מטהרת בהגיע אפרה על גוף המטהר כו'".

*60) משא"כ בהענינים דפעולה נמשכת.

61) ועד"ז הוא בחוקה של פרה שהיא נעשית בחוץ, שמכפר על גקה"ט (אגה"ק סכ"ח) דגם ניצוצות שנפלו בגקה"ט, שנכרתו לגמרי מקדושה ונעשים כמו רע, מהפכים לטוב, הטמא נהפך לטהור, מי יתן טהור מטמא לא אחד – יחידו של עולם – ראה בכ"ז לקו"ת פרשתנו נט, ד ואילך.

62) ועפ"ז יומתק הדיוק בזה שלעת"ל כאשר „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" תשאר גם בחי' ארץ הלזו שהיתה בה טומאה (ויתרה מזו: מלאה הארץ דעה את ה') – דמכיון שכל העולם נברא בשביל ישראל ובשביל התורה, הרי עי"ז נמשך בה מהנצחיות דישראל ותורה. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 97, שהכוונה בשביל ישראל ובשביל התורה היא ענינה של הבריאה גופא.

63) ראה לקו"ת מסעי פט, ד. צב, רע"א. ובכ"מ. וראה בארוכה לקו"ש ח"ו (ע' 244 ואילך) מכמה מקומות דמשה הוא בחי' יסו"א.

64) תניא פל"ה בהגהה.

65) ראה בהמובא בלקו"ת נצבים מט, ד. וראה

„פנימיות אבא[66] הוא פנימיות עתיק ממש" (=מקור החכמה הוא בדרגה הנעלית ביותר של ה„כתר" של כביכול עצמותו יתברך), ואחד ההסברים לכך הוא[67]: בדרך כלל הקשר בין דרגה גבוהה לנמוכה הוא באופן של משפיע ומקבל. וכיון שהקשר הוא באופן של ירידה, מובן, שעוברת הארה בלבד, כהשפעת שכלו של הרב לתלמיד[68]. לא כך הוא האופן שבו מושפע „פנימיות אבא" מ„פנימיות עתיק", שעל כך נאמר, ש„פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק" – המהות האמיתית של „פנימיות עתיק".

מכך מובנים דברי ה' אל משה „לך אני מגלה טעם פרה" – למשה נתגלתה „פנימיות אבא" – רצון ה' האמיתי – ענין ה„חוקה"[69], כי זו היתה דרגת משה, וה' גילה לו את מהות דרגתו באמת[70].

י. ההיטהרות מטומאת מת נעשית שעל־ידי השפעה של עצם האלקות

זהו הסבר גם לכך שה„חוקה" שנתגלתה למשה קשורה דוקא להיטהרות מטומאת מת:

כאשר ההשפעה היא באופן של משפיע ומקבל, והיא נעשית בדרך של ירידה, מגיעה רק ההארה ולפיכך יש בין הדברים קשר רק בעת ההשפעה ולא מאוחר יותר, כי המקבל נשאר עדיין מציאות נבדלת מן המשפיע.

לעומת זאת, כאשר אין ההשפעה באופן של ירידה והארה בלבד, אלא השפעה של עצם המהות ממש, כבפנימיות אבא – אז אין לומר שההשפעה היא רק כאשר יש קשר, ומציאות „המקבל" נשארת מובדלת. מקום שמשפיעה העצמיות ממש, נעשה הכל למהות של עצם האלקות.

כך מובן כיצד תיתכן היטהרות מטומאת מת, למרות שבגלוי אין הגוף קשור לכח האלקי של הנשמה והתורה והמצוות – כי בפנימיות הענין, הרי הגוף עצמו הוא מהות אמיתית של אלקות.

בזמן הזה אין הדבר מאיר בגלוי, כי עתה השפעת עצמיות האלקות אינה גלויה, ולכן מתאפשרת טומאת מת, והיטהרות ממנה היא חוקה, אך לעתיד לבוא, כאשר ההשפעה מעצמיות האלקות תהיה גלויה, יהיה

סה"מ הש"ת ע' 49 בהערה.

66) בתו"א בשלח סו, ב לגבי משה.

67) ראה המשך תרס"ו ע' צה ואילך.

68) ראה גם ד"ה תקעו תרצ"ו פ"ב (נדפס בסה"מ ה'תש"א).

69) ראה המשך תרס"ו שם (ס"ע צו ואילך), דבחי' רצה"ע שלמעלה מהטעם הוא בחי' פנימיות אבא פנימיות עתיק.

70) ועפ"ז מובן גם מ"ש לך אני מגלה, דפשוטו דמקודם לזה לא ידע (ובפרט ע"פ קה"ר שם), כי מתחילה לא הגיע לבחי' פנימיות אבא פנימיות עתיק (ראה ד"ה אלה הדברים תרע"ג (נעתק בלקו"ש שם ע' 248) שזהו שביקש הראני נא את כבודך), ורק בעת הסתלקותו זכה לשעה"נ (לקו"ת להאריז"ל וס' הליקוטים ואתחנן ג, כו), ראה סה"מ ה'ש"ת שם. ובכ"מ.

גילוי של „פנימיות עתיק"[71], יוכר בגלוי שמהותו של הגוף היא הנשמה האלקית שבו, ולא תתאפשר כלל טומאת מת[72]. חוקת ההיטהרות ממנה תתגלה אז לכל אחד[73].

יא. מהות משה רבינו – מסירות נפש

לפי זה מובן, שהענין של „לך אני מגלה טעם פרה" לא גרם ח"ו לפגם בשלמות מסירות־הנפש אצל משה רבינו:

טעם פרה אדומה שנגלה למשה איננו טעם שכלי[12] ה„מלובש" בשכל, אלא נתגלה בשכלו של משה רצון עצמיות ה', עד שזה נהפך גם למהות של שכלו.

ואדרבה: פגם במסירות נפש ייתכן אצל מי שמציאותו היא עצמאית ונפרדת, והוא צריך למסור את נפשו לאלקות, ולעמול להיפך מהרגלי שכלו, כדי להבין את התורה[74]. לעומת זאת כל מציאותו של משה רבינו היא אלקות[75], ולכן עצם מהותו היא מסירות נפש[76].

יב. הקשר לי"ב־י"ג תמוז

יש לומר, שזהו הקשר[77] בין פרשת חוקת לבין י"ב־י"ג תמוז, חג הגאולה של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר:

בעל השמחה והגאולה היה חדור בעבודה של מסירות נפש בפועל[78], במיוחד בעבודה של הרבצת התורה במדינה ההיא שבה היה המאסר (רוסיה), שבה נדרשה מסירות נפש לכל ענין של תורה ומצוות – מן הכללי ביותר ועד לפרט הקטן ביותר,

לפיכך היתה הגאולה מן המאסר באופן, שביחד עם היותה נס גלוי שמעל לטבע, היא „התלבשה" והתיישמה בטבע.

ההסבר לכך הוא: בהנהגת ה' את העולם יש מספר אופנים[79], כדלהלן: הנהגה טבעית, הנובעת משם „אלקים"[80] (בגימטריא „הטבע"), דרגת האלקות ה„מלובשת" בעולם, והעולם תופס מקום – דרגת „ממלא כל עלמין";

הנהגה ניסית, כאשר הנהגת הטבע מתבטלת. זו נובעת משם „הוי'" שמעל לטבע, דרגת האלקות שמעל לעולם – דרגת „סובב כל עלמין", ולכן היא מתבטאת בביטול הטבע;

---

71) פע"ח שער הק"ש רפט"ו. לקו"ת שה"ש בסופו (נא, ג) וראה המשך תרס"ו שם.

72) וכמ"ש (ישעי' כה, ח) בלע המות לנצח. ונא' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

73) ראה לעיל הערה 34.

74) ראה המשך תרס"ו שם דע"י דדייק במילין דחוכמתא בבחי' יגיעה כו' מגיעים לבחי' העלם העצמי דחכמה דפנימיות אבא.

75) וראה שרש מצות התפלה ספט"ו.

76) ועד"ז ביגיעת התורה דטעמי תורה שיתגלה לעת"ל שלא יהיו בבחי' ענין שכלי כ"א מה שיתגלה בכל ענין בחי' התענוג העצמי הפשוט (המשך תרס"ו שם).

77) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב.

78) ראה לקמן ע' 328 ואילך ע"ד הג' תקופות דימי נשיאותו (תר"פ־תש"י).

79) ראה אוה"ת אחרי ע' תקסד. ועוד. ובאוה"ת בראשית יח, ב ואילך. ד"ה החודש הזה תרס"ו בתחילתו וסופו (ב' אופנים דלקמן – טבע ונס).

80) ראה טושו"ע חאו"ח ס"ה בפי' שם אלקים.

וניסים ה„מלובשים" בטבע, הנובעים מדרגה אלקית גבוהה יותר, הנעלית משם „אלקים" ומשם „הוי'"[81], ולכן נובעים משם הניסים הנעלים מן הטבע, אך מיושמים בלבוש טבעי. כלומר, הנס משפיע על הטבע, כך שהטבע עצמו מסכים לנס.

כדוגמא נס פורים, שהיה רצוף ניסים המיושמים בדרכי הטבע, עד כדי כך, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר[82].

בדומה לכך היתה גאולת בעל השמחה, שאותם האנשים[83] אשר ציוו לאוסרו, הם עצמם הוכרחו לצוות על שחרורו[84].

וזה בדומה לענין של „פנימיות אבא פנימיות עתיק": כאשר ירד שפע כזה לעולם באמצעות מסירות נפש מעשית של בעל השמחה והגאולה, שזאת היתה מהותו, לא ביטל הדבר את טבעו של העולם, אלא דבר זה עצמו הפך למציאות של טבע, שסייעה לקדושה.

(משיחות ש"פ פרה, תשכ"ח.
ש"פ חו"ב, י"ב תמוז, תשכ"ט)

---

81) תו"א צט, ד ואילך (ועוד) לענין הנס דפורים, אוה"ת שם (מג"א ב'שלו) ובכ"מ. ובאוה"ת אחרי שם, דנסים המלובשים בטבע הם מבחי' שם שד"י.

82) תו"א צד, ב. ושם, שזהו כענין אתהפכא חשוכא לנהורא שיהי' לעת"ל (שלמעלה מאתכפיא). וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד (ע' 46 ואילך) שהנסים לצדיקים שבדור האחרון לפני ביאת משיח הוא הקדמה והכנה להנסים דהגאולה. ולכן הגאולה די"ב-י"ג תמוז הי' ע"ד „אומר לצפון תני", כבהגאולה העתידה.

83) ראה לקו"ש שם. ועד"ז בלקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 125 ואילך.

84) והיינו אף שהי' מלבוש בטבע הי' נראה בחוש שכל הסיבות היו למעלה מהטבע וע"ד אופן הנס דפורים (תו"א צג, ג. קן, א. ועוד).

85) ראה תו"א (צט, ד ואילך) דבפורים ע"י המסנ"פ הגיעו לעצמות אוא"ס שלמעלה מבחי' שם הוי', ומזה נמשכו הנסים המלובשים בטבע. ובהמשך שמח תשמח שם (ע' 101) ועוד, שע"י מסנ"פ בפועל מגיעים לעצמות א"ס דפנימיות אבא כו'.